

Rannu lahing 10. ja 11. detsembril 1918 oli üks tähtsamaid kaitselahinguid enamlaste pealetungi tõkestamisel. Lahingu põhiraskus langes 4. jalaväepolgu, mida juhtis kolonel (tollal küll veel polkovnik) Aleksander Seiman.

ANDRES PULVER
andres.pulver@
virumaateataja.ee

Vabadussõja algul suunas kindralmajor Aleksander Tõnisson polkovnik Aleksander Seimani 21. novembril 1918 taastama Narvas asunud 4. Eesti jalaväepolku, mille Saksa okupatsioonivõimud olid laiali saatnud.

Seiman moodustas vabadussõja alguses valitsenud segaduse ajal 595 võitlejast koosneva kahepataljonilise sõjaliselt arvestatava väeosa, mis pidas esimesi kaitselahinguid Viru rindel 1918. aasta novembris.

Seiman pälvis 4. jalaväepolgu juhtimise eest kolm Vabadusristi. Kolmekordseid Vabadusristi kavalere oli Eestis üheksa.

Omaaegne teenekas Aseri koduuriija Veedi Penek on meenutanud, et oli mälestusmärgi avamise ajal 11-aastane kolmanda klassi õpilane.

“Minust neli aastat vanem vend õppis siis Rannu kooli kuuendas klassis. Tema õppis juba ajalugu ja teadis midagi vabadussõjast ning nägi mälestusmärgi rajamist koolimaja ees lagedal platsil. Eks ta siis seletas meile poisijuppidele, mis see mälestusmärk tähendab, ja õhutas minema avamispäeval kohapeale vaatama. Läksimegi kümnekesi kambas kodu- ja naaberküllast ning tuli poisse kaugemaltki.

Ilm oli sellel päeval pilvine ja jahe, hommikul tibus vähest vihma. Päike päeval lagedale ei tulnud ja õhtupoole tuli merelt külm udu. Koolimäe nõlval oli veel lumelaike. Rahvast oli koolimaja juurde kogunenud rohkesti ja tuli veel juurdegi – küll jalgsi, hobuvankritega ja jalgratastega.

Kohal olid kaitseliitlased, kes, linnid varukal ja püssid õlal, ringi liikusid. Tundsin nende hulgas oma küla mehi ja mehi naaberküladestki.

Keset avarat platsi seisis püstise kujuga kivisammas, piiratud tugeva raudketiga. Ootaeag venis pikale, oli juba õhtupoolik, kui mööda maanteed saabus kohale kolm sõidutalitust. Ja siis kohe algas avalitus.

Rahvahulk lähenes mälestusmärgile, kaitseliitlased seadsid end viirgudesse ritta ja meid poisse suruti kõrvale ja eestpoolt tahapoole. Enam ei näinud platsi keskele ega kuulnud kõike, mida räägiti. Kõlasid käsklused, kuuldis kõnekatkeid ning üle rahvahulga vajus kirikulaulu kaja. Kõlas kõva kõmakas ja see kordus veel mitmel korral, lasti vist mitmekümnest püssist korraka.

Meie poistekamp pidas talituse lõpuni vastu, kuni rahvas koduteele asus ja külalised sõjaväelased koolimajja astusid. Õhtul hiljem oli koolisaalis veel näidendi mängimine, aga meie, poisid, seda vaatama jääda ei saanud. Koduteel andis see suur rahvapidu meile palju jutuainet ja seda jätkus veel mitmeks nädalaks,” on Penek kirjutanud.

Kohale saabunud sõjaväelaste seas olid aga väga tähtsad tegelased: vabadussõjaaegne Viru rinde juhataja kindral Aleksander Tõnisson, Kaitseliidu ülem kindral Johannes Roska (Orasmaa), erukindral Ernst Pödder, Rakvere garnisoni ülem kolonel Heinrich Paavijaan (Pallandi), 1. jalaväerügemendi ja Narva garnisoni ülem kolonel Aleksander Pulk, Jõhvis baseerunud 4. üksiku jalaväepataljoni ülem kolonelleitnant Voldeemar Koch (Koht), Kaitseliidu Viru maleva pealik Georg Vaher ja loomulikult lahingut lõõnud kolonel Aleksander Seiman.

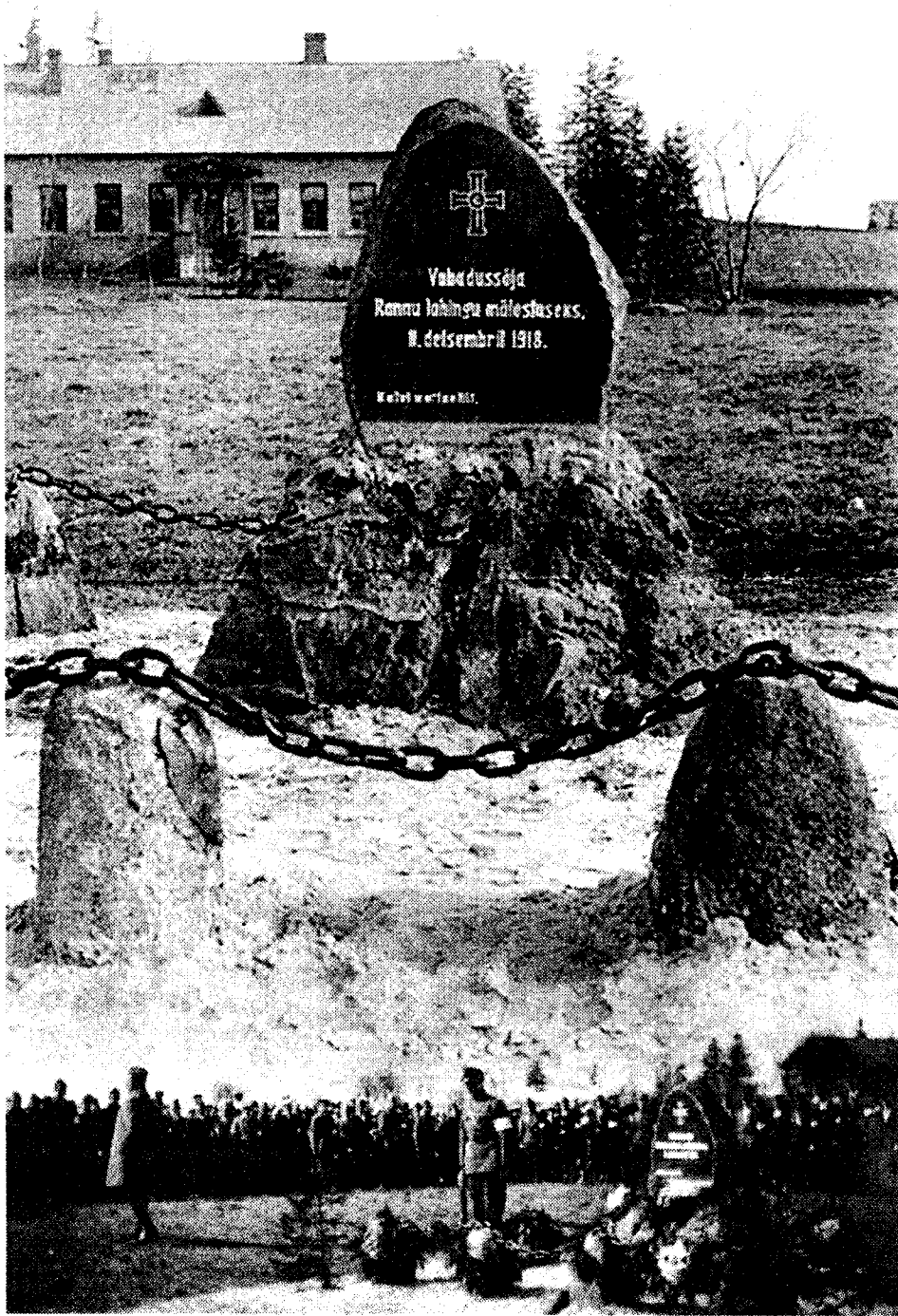
Kindral Tõnisson rõhutas oma pikemas kõnes, et vabadussõja esimene järk – taganemine – oli kõige raskem, nõudes suuri pingutusi käputäielt meestelt, kes pidid vaenlasele vastu astuma peaaegu paljakäsi, puuduliku varustusega. Siiski hakati vastu igal võimalusel, võites aega, nii et Tallinna lähistel jõuti juba tõsisemat vastupanu osutada.

“Ka Rannu lahing oli üks ajavõitmise la-

Rannu lahing aitas punavägesid pidurdada

90 AASTA EEST VIRUMAAL

Rannu lahing oli esimene vabadussõja lahing, mille meenutamiseks püstitati mälestuskivi. See avati suure pidulikkusega Rannu koolimaja ees 4. mail 1930. aastal.

Rannu lahingu mälestuskivi avamine 4. mail 1930. aastal.

hing ja “kui seda mitte poleks löödud, oleksime meie täna näljas ja viletsuses” – ütles kindral, lõpetades oma kõne sooviga, et see kivi igale ühele ütleks, et hädaohu korral tuleb meil alati vastu astuda vaenlasele, küsimata sellest, kui palju ta meist tugevam on – ja meie jääme siis ka alati vabaks,” kirjutas Virumaa Teataja 1930. aasta 6. mail.

Rannu lahingus Eesti väge juhtinud kolonel Seiman, kellele langes osaks au mälestuskivilt kate eemaldada, ütles oma kõnes, et tema arvates oli Rannu lahing vabadussõja alguse tähtsusel kolmas lahing.

Mälestuskivi õnnistas Viru-Nigula kirikuõpetaja Aleksander Alver, kes tolleks ajaks oli juba esimesse “seksiskandaali” sattunud. Aga oma pornograafilist näidendit, mis mõne aasta eest Viru-Nigula pastoraadihoone remondi käigus koos siivutute ajakirjade ja piltidega

katuse alla peidetult leiti, polnud ta ilmselt veel kirjutanud.

Veedi Penek on meenutanud, et Punaarmee sissetungile järgnes kohe terror. “Algatsid punaste madruste šalkade poolt vahistamised ja mahalaskmised. Punaarmee toetusel tõstsid pead ka kohalikud võimumehed, ähvardades elanikke vangistamise ja tribunalliga. Nii ähvardasid Aseri ja Kunda kommunistid Kalvi valla talupoegi ja paljud neist olid sunnitud põgenemistee ette võtma. Samal ajal röövisid punaväelased rindejoone üleminekul taludest hobuseid ja toidumoonu,” on ta kirjutanud.

Paljud kohalikud, sealhulgas Peneki isa ja vend, põgenesid ning jõudsid välja Keila kanti, kuid õnneks kosusid Eesti väed kiiresti, Punaarmee löödi taganema ja veebruaris Rannu vabastati.

Rannu lahingu mälestuskivi hävitati 1940. aastal, 2004. aasta jaanipäeval aga taasavati see Kaitseliidu Alutaguse maleva eestvõttel. Tõsi küll, mitte enam päris samas kohas, sest kivi esialgses asukohas kulgeb Tallinna–Narva maantee.